

Қазақстан 2050

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТИ
КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ АЛЬ-ФАРАБИ
AL-FARABI KAZAKH NATIONAL UNIVERSITY

ХИМИЯ ЖӘНЕ ХИМИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯ ФАКУЛЬТЕТИ
ФАКУЛЬТЕТ ХИМИИ И ХИМИЧЕСКОЙ ТЕХНОЛОГИИ
FACULTY OF CHEMISTRY AND CHEMICAL TECHNOLOGY

«ФАРАБИ ӘЛЕМІ»

атты студенттер мен жас ғалымдардың
халықаралық ғылыми конференция
МАТЕРИАЛДАРЫ

Алматы, Қазақстан, 6-8 сәуір 2021 жыл

МАТЕРИАЛЫ

международной научной конференции
студентов и молодых ученых

«ФАРАБИ ӘЛЕМІ»

Алматы, Казахстан, 6-8 апреля 2021 года

MATERIALS

International Scientific Conference
of Students and Young Scientists

«FARABI ALEMI»

Almaty, Kazakhstan, April 6-8, 2021

МАЗМУНЫ / СОДЕРЖАНИЕ

1-СЕКЦИЯ

КАТАЛИЗ ЖӘНЕ МҰНАЙ ХИМИЯСЫНЫҢ ЗАМАНАУИ АСПЕКТІЛЕРІ СОВРЕМЕННЫЕ АСПЕКТЫ КАТАЛИЗА И НЕФТЕХИМИИ

Davitova V.M., Suleimenova A.A., Yersin A.M., Omirzakova A.T., Smagulova I.A., Bakirova B.S. SYNTHESIS OF ORGANOPHOSPHORUS COMPOUNDS UNDER THE MILD CONDITIONS IN SOLUTIONS OF Cu ²⁺ CATALYSTS.....	4
Ескалиева Г.А. РЕКТИФИКАТТАУ ҮДЕРІСІМЕН ЕКІ ҚҰРАМДАСТЫ ЖҮЙЕЛЕРДІ БӨЛУГЕ АРНАЛҒАН ҚОНДЫРҒЫНЫ ЖОБАЛАУ	5
Iniyatova G.B., Maksotova K.S., Yersin A.M., Smagulova I.A., Bakirova B.S. OXIDATIVE P-O COUPLING OF YELLOW PHOSPHORUS WITH POLYATOMIC ALCOHOLS IN SOLUTIONS OF BINARY Cu(II)-Fe(III) CATALYSTS	6
Zakirov Zh.E., Umbetkaliyeva K.M., Abdrasilova A.K. HYDROISOMERIZATION OF N-HEXADECANE IN THE PRESENCE OF CATALYSTS BASED ON MESOSTRUCTURED ALUMINOSILICATE.....	7
Тәңірберген Н.Қ., Жолдаскалиева К.А., Павленко В.В., Супиева Ж.А. КӨМІРТЕКТИҢ КЕУЕКТІЛІГІНІҢ ФАЗАЛЫҚ АУЫСУЛАРҒА ӘСЕРІ ЖӘНЕ 1-ЭТИЛ-3-МЕТИЛИМИДАЗОЛИУМ БИС (ТРИФТОРОМЕТСУЛСУЛФОНИЛ) ИМИД НЕГІЗІНДЕГІ ИОНДЫҚ СҮЙІҚТІҚТЫҢ ПОЛИМОРФИЗМІ	7

2-СЕКЦИЯ

ТАБИҒИ ҚОСЫЛЫСТАР ЖӘНЕ НӘЗІК ОРГАНИКАЛЫҚ СИНТЕЗДІҢ ХИМИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯСЫ ХИМИЧЕСКАЯ ТЕХНОЛОГИЯ ПРИРОДНЫХ СОЕДИНЕНИЙ И ТОНКОГО ОРГАНИЧЕСКОГО СИНТЕЗА

Абдымомынова Г.Ш. MELILOTUS OFFICINALIS (ТҮЙЕ ЖОҢЫШҚА) ӨСІМДІГІ ТҮРІНЕН БИОЛОГИЯЛЫҚ БЕЛСЕНДІ КЕШЕН АЛУ ЖОЛЫ.....	9
Азаматова А.К. ҚАРА ҚАРАҚАТ ЖАПЫРАҒЫНАН БАЗ КЕШЕНІН УЛЬТРАДЫБЫСТЫҚ ЭКСТРАКЦИЯ ЖӘНЕ МАЦЕРАЦИЯ ӘДІСТЕРІМЕН БӨЛҮДІ САЛЫСТЫРМАЛЫ ТАЛДАУ	10
Ахмедова А.М. ЖИРНОКИСЛОТНЫЙ СОСТАВ НАДЗЕМНОЙ ЧАСТИ DIOSCOREA CAUCASICA	11
Батырбаева Г.А. CERASUS TRANSCHANICA (ТЯНЬ-ШАНЬ ШИЕСІ) ӨСІМДІГІ ТҮРІНЕН БИОЛОГИЯЛЫҚ БЕЛСЕНДІ КЕШЕН АЛУ	12
Гайнуллина А.Ж. ӨСІМДІК КОМПОЗИЦИЯСЫНАН ФЛАВАНОИДТЫ КЕШЕН АЛУ ЖОЛЫН ҰСЫНУ	13
Гасанов Э. СОСТАВЛЕНИЕ И ХИМИЧЕСКОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ РАСТИТЕЛЬНОЙ КОМПОЗИЦИИ НА ОСНОВЕ РАСТЕНИЯ SAMPHOROSMA MONSPELIACA L.	14
Жанабаева А. А. ФИТОХИМИЧЕСКОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ НАДЗЕМНОЙ ЧАСТИ SALVIA OFFICINALIS	15
Жантуриева Ж.М. ARTEMISIA FRIGIDAE ЖӘНЕ ARTEMISIA GMELINI ЖУСАНДАРЫНЫҢ САНДЫҚ АНАЛИЗІ ЖӘНЕ ОЛАРДЫ САЛЫСТЫРУ	16
Жомарт Қ.Т. GLYCYRRHIZA (МИЯ) ӨСІМДІГІНЕН БИОЛОГИЯЛЫҚ БЕЛСЕНДІ ЗАТТАРДЫ АЛУ	17
Жорабай А.Ж. ОРЫНБАСҚАН 3,7-ДИАЗАБИЦИКЛОНОНАН-9-ОН ЖӘНЕ ОНЫҢ КЕЙБІР ТУЫНДЫЛАРЫН СИНТЕЗДЕУ	18
Искакова Б.Ш., Сейдахметова Р.Б., Нуркенов О.А., Мукушева Г.К., Кишкентаева А.С. СИНТЕЗ И ИЗУЧЕНИЕ АНТИМИКРОБНОЙ АКТИВНОСТИ 1-[(4-М-ТОЛИЛ-1Н-1,2,3-ТРИАЗОЛ-1-ИЛ) МЕТИЛ] ОКТАГИДРО-1Н-ХИНОЛИЗИНА	19
Каиргазиева А. Б. TAMARIX HISPIDA ӨСІМДІГІНЕН БОЯҒЫШ ЗАТТАРДЫ ЭКСТРАКЦИЯЛАУ	20

**CERASUS TIANSHANICA (ТЯНЬ-ШАНЬ ШИЕСІ)
ӨСІМДІГІ ТҮРІНЕН БИОЛОГИЯЛЫҚ БЕЛСЕНДІ КЕШЕН АЛУ**

Батырбаева Г.А.

Ғылыми жетекші: PhD, доцент м.а. Сейтимова Г.А.

*Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті
gaukhar.bayeva@gmail.com*

Қазақстан флорасында кең тараған *Cerasus tianschanica* өсімдігінің жоғары емдік-медициналық, профилактикалық қасиетіне байланысты биологиялық белсенділігі мен фитохимиялық қасиеттері зерттелген. Тянь-шань шиесінің толық сипаттау үшін олардың биохимиялық бағасы қажет.

Шие жемістерінде көптеген дәрумендер, микроэлементтер, антоциандар және басқа биологиялық белсенді заттар бар. *Cerasus tianschanica* құрамындағы биологиялық белсенді заттарының маңызды топтарының бірі – фенолды қосылыстар. Олардың адам мен жануарлар ағзасына әсері әртүрлі және бірқатар өмірлік маңызды функциялар мен үрдістердің негізі, атап айтқанда, метаболизм, гемопоэз, қан тамырларының қабырғаларын нығайту және т.б. Шие жемістерінен алынған антоцианидиндер жемістерді жоғары тотығу үрдісіне және қабынуға қарсы белсенділікпен қамтамасыз етеді, ісіктердің дамуын баяулатады, тоқ ішек қатерлі ісігі жасушаларының дамуын баяулатады. Шие жемістеріндегі аскорбин қышқылының құрамын анықтау қызығушылық тудырады, өйткені аскорбин қышқылы тотығу үрдістерін реттеуге, көмірсулардың мөлшерін өлшеуге, қанның ұюына, тіндердің қалпына келуіне қатысады, дененің қарсылығын арттырады, сонымен қатар десенсибилизациялайтын әсерге ие және капиллярлардың өткізгіштігін қалыпқа келтіруге қатысады. Осыған байланысты *Cerasus tianschanica* (тянь-шань шиесі) өсімдігі түрінен биологиялық белсенді кешен алу жолдарын жасау өзекті мәселелердің бірі.

Зерттеу нысаны – Раушангүлділер (*Rosaceae*) тұқымдасына жататын *Cerasus tianschanica* өсімдігінің жер үсті бөлігі. Бұл өсімдік Алматы облысы, Жетіжол жотасынан гүлдену кезеңінде жиналған.

Cerasus tianschanica өсімдігінің шынайылығы (шикізат ылғалдылығы, күлділігі, экстрактивті заттар мөлшері) және биологиялық белсенді заттардың негізгі топтарының сандық мөлшері зерттеулері ҚР Мемлекеттік Фармакопеядағы I әдістемелік нұсқаулар бойынша жүргізілді. Нәтижесінде келесідей мәліметтер алынды: ылғалдылығы – 5,45 %, күлділігі – 4,09 %, органикалық қышқылдар – 1,61 %, флавоноидтар – 0,21 %, кумариндер – 0,52 %. Сонымен қатар *Cerasus tianschanica* өсімдігінің минералды заттар құрамы анықталды (мг/100 г): кальций – $896,64 \pm 179,33$; магний – $407,80 \pm 81,56$; темір – $43,62 \pm 8,72$; цинк – $3,095 \pm 0,340$; мыс – $0,462 \pm 0,055$; йод – $0,0068 \pm 0,0026$.

Зерттеу жұмыстары әлі де жалғасуда.